

M Ű L E I R Á S

A

S Ű M E G

TELEPÜLÉSKÖZPONT RÉHABILITÁCIÓJA

C.

PÁLYÁZATHOZ

DOBAI JÁNOS

ÉPÍTÉS Z

1982

M Ű L E I R Á S

➤ Az ebben a tervben szereplő gondolatmenet azt hiszem indoklásra szorult. Az elmúlt két év alatt a Mesteriskola studiumába tartozóan ezzel együtt 8 pályázaton vettem részt. A pályázatok készítése során a megoldandó feladatokat elő problémaként fogtam fel és megoldásukra igyekeztem használható javaslatokat tenni. Ugy tapasztaltam, pályázatról-pályázatra minél inkább igyekszem feloldani az általam megismert környezet és a megváltoztatására irányuló feladat közti feszültséget, tevékenységemnek eredménye mindinkább eltér a pályázatok szándékaitól. Mivel azt tapasztaltam, hogy a pályázatok általában fiókban maradnak - a kiírókat vezető szándékokat illetően kételyeim támadtak. Ennél a pályázatnál már végképp feloldhatatlan kétségeim támadtak, amit a kiírásban megfogalmazott gesztus is erősített: az egy-két fő által készítendő pályázat, mely minden eddiginél nagyobb nagyságrendű és komplexitású feladat és az elvárt döntésekhez rendelkezésre álló riasztóan kis mennyiségű információ közötti ellentmondás. A pályázatok készítése során a konkrét építészeti kérdéseken kívül sok rendezési, telepítési, beruházási és különböző társadalmi csoportokra vonatkozó kérdésekre igyekeztem választ keresni.

Megismerkedhettem a Településhálózati Konceptió működésének nyomán létrejövő mesterséges egyensúlytalansággal, a különböző szervezetek által nem kellő körültekintéssel hozott egyedi döntések sokszor egyes területen, olykor egész települések lakóit sértő voltával, a különféle hivatalok árcátlanul közömbös magatartásával, láthattam a különböző nagyvonalú koncepciók lehetetlenülését a különböző gazdaságpolitikai, vagy akár csak személyes kapcsolathálózat, áramlatainak hullámverésében.

A hivatali döntések és koncepciók, melyek szükségszerűen a valóságnak csak egy kis szeletét veszik alapul / átlagoló, hiányos, elavult információk, stb. / szükségszerűen hiányt keltenek. Hiány, mely lehet: pénz, terv, kivitelező, szakember, minőség, üzemeltető... de lehet a döntéssel való azonosulás hiánya is.

Ez a hiány vezet a környezeti anarcia felé is, mikor különféle koncepciók kifulladásra, leállásra után a materiális erőfeszítések torzói sorakoznak egymás mellett. Az információ hiányt, az előkészítetlenséget elkenődő ajánlat jellegű "ötlet" a hiánykeltésnek egyik eszköze.

Tapasztalataim alapján úgy vélem, hogy a tervezés ajánlati jellegét keresleti jellegűvé, a meglévő adottságokat messzemenően figyelembevevő, a valós

mozgásokat követő, társadalmi egyetértéssel járó partneri magatartássá kellene változtatni.

A tervezés feladata szerintem a "hogyan" megválaszolása.

A Sümeg Településközpont Rehabilitációja c. pályázatban igen kevés lehetőség nyílik számomra, ha az előzőek szerint a hogyan? kérdésre próbálok építészeti választ adni. . . . . <

A helyszíni szemlén a kiadott-és megszerzett tervanyag alapján a következő javaslatokat teszem:

1. Településszerkezet

Kiemelten védett területnek a városfalon belüli barokk együttest tartanám és a Plébániatemplom körüli térfalat. Védettként a történelmi telekosztást és utcahálózatot tartalmazó területet. /Ez bővebb, mint a rendezési terv által javasolt terület - a Földmérési Hivatal vonatkozó 1855 keltű térképe szerint./

A védett területeken a telekosztás utcai szakasza és az utcahálózat feltétlenül megőrizendő. A rossz állagu épületek helyett épülő új épületekre a régivel egyező beépítési formát /oldalhatáron álló-utcavonalon álló stb./ és hasonló alaku és léptékű tömeget kell előírni. Lehetőleg kerülni kellene a tömbtelkes és más "korszerű" beépítési formákat.

2. Uthálózat

A Kossuth Lajos utca átmenő forgalmának kiváltása feltétlenül indokolt.

A 84. sz. főközlekedési ut és a Keszthely-Sümeg összekötő ut összeköttetését az utszélesítéssel járó sok bontás miatt nem a Bosnyák István és Rákóczi utcán, hanem a megfelelő szélességű és most is ezt a funkciót betöltő Árpád, ill. Petőfi uttal kellene megoldani, megfelelő csomópontok kialakításával. Az autóbuszpályaudvar nagy szanálással járó áthelyezése számomra értelmetlen. A meglévő autóbuszállomás némi utkorrekcióval, perontető kialakításával sokáig betöltheti feladatát.

A gyalogos és gépkocsi forgalom szétválasztására a klasszikus módszer: uttést-járda Sümegen kielégítő.

A Kossuth Lajos utca átmenő forgalom alóli felmentésével a járdaszegély mentén sok parkolóhely biztosítható.

3. Létesítmények

A Vár: A Turistaszállót a vár legkevesbé értékes, de jó helyzetű keleti épületszárnyának felhasználásával terveztem. A szálló alatt egy snackbárt, borozót és ajándék üzletet terveztem.

Váralja: a Várcsárda környezetének tereprendezése és a növényzet visszaállítása feltétlenül szükséges a gödrök feltöltésével együtt.

Az autós-kemping itt történő elhelyezése szerintem rossz megoldás. A Várdomb természeti szépségének tönkretételét jelenti a 84. ut felől látható a kempingekre jellemző tarka-barka sátor-bódé-lakókocsi tömeg. A Balaton autón 20-25 perc alatt elérhető.

A Művelődési Központ kérdése

A két legjelentősebb épület a Püspöki palota és a Ferences Kolostor mindig is regionális jelentőségű központok voltak. Indokolatlan számomra, hogy egy mechanikus gondolatmenet alapján a művelődés palotái legyenek. Mert részben a művelődés csak egyfajta / lásd a bevezetőt / feltételrendszerben függ alapvetően az számára létesülő épülettől, hiszen egy ekkora településen mint Sümeg számtalan szakköri helyiség, játszó-olvasó udvar, kis szobák és nagyobb terek állnak rendelkezésre. Ezért a javaslatom:

Épüljön egy másik mozi is a település egy másik területén a választás bővítése céljából, ahol esetleg a kibővülő meglévő 250 férőhelyes Művelődési házzal és a 200 férőhelyes mozival együtt különféle pódiumrendvényeket lehetne tartani. A szakköri manuális tevékenységek a település területén rendelkezésre álló megkeresendő, kibérelendő stb. helyiségekben működhetnének. A testgyakorlással összefüggő tevékenységek az általános iskolák és a gimnázium tornatermében valósíthatók meg, hiszen itt minden rendelkezésre áll. Tulajdonképpen a művelődés feltétele nem egy épület, amely bizonyos tevékenységeket biztosítva jól-rosszul funkcionál, hanem egy igény szerint létrejövő diffúz mozgalom, mely mindig meg kell hogy találja lehetőségeit, működésének körét és feltételeit.

A Püspöki palota éppen értékes volta, viszonylag szűkös és sajátos téri adottságai miatt sem felel meg az ilyen, változó és nagyintenzitású igényeknek.

A javaslat tehát az épület együttes felhasználásával egy olyan intézmény felállítására, amely leginkább megfelel a két épület eredeti funkciójának és regionális, sőt országos szerepkört tölthet be: a Püspöki palota tel-

jes helyreállításával - az eredeti belső /freskók-butorok- a könyvtár-szoba/ rekonstruálásával helyt adhatna a Magyar Barokk Múzeum gyűjteményének, mely a barokk kor teljes életformáját /tárgyait, eszközeit, gondolkodásmódját, művészetét, stb./ szinte a világon egyedülálló teljességgel tudná bemutatni.

Állandó kiállítást lehetne rendezni az emeleti helyiségekben P. Biró Márton püspök érdekes módon jelentkező világi gazdagságából, a barokk kor mindenféle rendü-rangu emberét körülvevő egészen meglepő mennyiségű és minőségű tárgyi és szellemi javakból. A földszinten helytörténeti kiállítás nyílhatna - hiszen nincs Sümegen, valamint időszaki kiállítás különböző kapcsolódó témákból. A Magyarországon található barokk anyag talán évtizedekig elég lenne - a külföldi gyűjteményekről nem is beszélve.

A ferences rendház pedig mivel lényegében társas szállás jellegű funkciót tud betölteni, lényeges átalakítás nélkül a Magyar Barokk Múzeum tevékenységének és körének szemináriumi- és esetleg bérelhető konferencia épülete volna, az eredeti belső minél jobb helyreállításával.

A barokk együttes további épületei: a Vak Bottyán u. és Szt. István tér, a Kisfaludy tér, az Udvarbíró tér mind ezekhez kapcsolódó, részben illusztratív /pl. a későbarokk és a felvilágosodás korának kapcsolata - Kisfaludy ház, a nagyuri barokk és a népi építészet a Kisfaludy tér 8./ részben vendéglátási funkciókat tölthetnének be.

Oktatási létesítmények

Gimnázium: a 8 tantermes és a külső használatra is alkalmas tornacsarnok bővítése az 1200 és 1191/2, ill. 1187 Hrsz. telkek területén tömbbelsőben megoldható.

A középiskolai kollégium: bármelyik alkalmas méretű telek felhasználásával ez a kérdés bárhol jól megoldható.

Általános iskola: a bővítés az Árpád u. 3. /431 hrsz./ telken jól megvalósítható a régi utcai homlokzat beépítésével - az új tornaterem is ehhez csatlakozhatna. A régi börtönépület traktusmélységének csekély volta miatt nem alkalmas a korszerű tanterem méretek kialakítására /igény 7,20 - 7,50 m/, így benne szakköri helyiségeket helyeztem el.

Zeneiskola: elhelyezésére kevés az adat, alkalmas méretű és csendes helyen lévő telek biztosítása esetén megtervezhető a kért 300 m²-es alapterületű létesítmény.

Kereskedelem-szolgáltatás

Posta: az épület a saját telkén /1179 hrsz./ átépítéssel 50 %-kal bővíthető. A postamesteri lakás a tetőtérbe kerül, a postaudvarban garázsok, a Kossuth L. utcai oldalon egy kis üzlethelyiség és felette egy lakás is épülhet.

Kereskedelem: a település területén megfelelő anyagiakkal rendelkező üzemeltető részére tetszés szerinti nagyságu elárusító és szolgáltatóhely biztosítható:

1. Az utcai lakások üzletké alakításával
2. az egész épület átalakításával, átépítésével, lebontásával és új kialakításával
3. a telkeken lévő üres területek felhasználásával.

Szállás

Javaslat: vállalkozó kedvű lakosok részére a magánpanzió nyitása elsősorban a védett városrész területén a meglévő épületek felújításával, átépítésével összekapcsolva.

Zöldterület

Törekedni kell a terület meglévő növényzetének megtartására; az utak menti fásítás kiegészítésére, a Várdomb növénytakarójának óvására, a kavicsgödrök betemetésére és beültetésére.

A közterületeken lévő parkterületek mennyiségét a gondozásra fordítandó anyagiak hiányában kisajátítással nem érdemes növelni.

B u d a p e s t, 1982. szeptember 27.

Dobai János
építész